

# Lekcja 39

Temat: **Literatura o życiu w stanie wojennym. Opowieść starego kronikarza – Zbigniew Herbert „Raport z oblężonego miasta”.**

## ➤ Zbigniew Herbert

### ➤ „Raport z oblężonego Miasta”

Zbyt stary żeby nosić broń i walczyć jak inni –

wyznaczono mi z łaski poślednią rolę kronikarza  
zapisuję – nie wiadomo dla kogo – dzieje oblężenia

mam być dokładny lecz nie wiem kiedy zaczął się najazd  
przed dwustu laty w grudniu wrześniu może wczoraj o świcie  
wszyscy chorują tutaj na zanik poczucia czasu

pozostało nam tylko miejsce przywiązanie do miejsca  
jeszcze dzierżymy ruiny świątyń widma ogrodów i domów  
jeśli stracimy ruiny nie pozostanie nic

piszę tak jak potrafię w rytmie nieskończonych tygodni  
poniedziałek: magazyny puste jednostką obiegową stał się szczur  
wtorek: burmistrz zamordowany przez niewiadomych sprawców  
środa: rozmowy o zawieszeniu broni nieprzyjacieli internował  
posłów

nie znamy ich miejsca pobytu to znaczy miejsca kaźni  
czwartek: po burzliwym zebraniu odrzucono większością głosów  
wniosek kupców korzennych o bezwarunkowej kapitulacji  
piątek: początek dżumy sobota: popełnił samobójstwo  
N. N. niezłomny obrońca niedziela: nie ma wody odparliśmy  
szturm przy bramie wschodniej zwanej Bramą Przymierza

wiem monotonne to wszystko nikogo nie zdoła poruszyć

unikam komentarzy emocje trzymam w karchach piszę o faktach  
podobno tylko one cenione są na obcych rynkach  
ale z niejaką dumą pragnę donieść świata  
że wyhodowaliśmy dzięki wojnie nową odmianę dzieci  
nasze dzieci nie lubią bajek bawią się w zabijanie  
na jawie i we śnie marzą o zupie chlebie i kości  
zupełnie jak psy i koty

wieczorem lubię wędrować po rubieżach Miasta  
wzdłuż granic naszej niepewnej wolności  
patrzę z góry na mrowie wojsk ich światła  
słucham hałasu bębnow barbarzyńskich wrzasków

doprawdy niepojęte że Miasto jeszcze się broni

oblężenie trwa długo wrogowie muszą się zmieniać  
nic ich nie łączy poza pragnieniem naszej zagłady  
Goci Tatarzy Szwedzi hufce Cesarza pulki Przemienienia  
Pańskiego  
kto ich policzy  
kolory sztandarów zmieniają się jak las na horyzoncie  
od delikatnej ptasiej żółci na wiosnę przez zieleń czerwien do  
zimowej czerni

tedy wieczorem uwolniony od faktów mogę pomyśleć  
o sprawach dawnych dalekich na przykład o naszych  
sprzymierzeńcach za morzem wiem współczują szczerze  
ślą mąkę worki otuchy tłuszcz i dobre rady  
nie wiedzą nawet że nas zdradzili ich ojcowie  
nasi byli alianti z czasów drugiej Apokalipsy  
synowie są bez winy zasługują na wdzięczność więc jesteśmy  
wdzięczni  
nie przeżyli długiego jak wieczność oblężenia  
ci których dotknęło nieszczęście są zawsze samotni  
obrońcy Dalajlamy Kurdowie afgańscy górale

teraz kiedy piszę te słowa zwolennicy ugody  
zdobyli pewną przewagę nad stronnictwem niezłomnych  
zwykle wahanie nastrojów losy jeszcze się ważą

cmentarze rosną maleje liczba obrońców  
ale obrona trwa i będzie trwała do końca

i jeśli Miasto padnie a ocaleje jeden  
on będzie niósł Miasto w sobie po drogach wygnania  
on będzie Miasto

patrzmy w twarz głodu twarz ognia twarz śmierci  
najgorszą ze wszystkich – twarz zdrady

i tylko sny nasze nie zostały upokorzone

1982

► ANALIZA TYTUŁU:

RAPORT

NAWIĄZUJE

KRYPTONIM OBLĘŻENIE

NAWIĄZUJE

MIASTO

NAWIĄZUJE

**Kim jest bohater wiersza? Zaznacz jego cechy**

Młody, walczący na pierwszym froncie, stary,  
zbyt stary, żeby walczyć, mężczyzna, kobieta

**Jaką rolę powierzono bohaterowi wiersza? Dlaczego?**

**Dla kogo pisze swoją kronikę?**

**Co wydarzyło się w kolejnych dniach oblężenia?**

**Kronika** (gr. chronika 'roczniki')

Gatunek prozy historiograficznej. Zawiera opis ważniejszych wydarzeń ułożonych chronologicznie, łączący elementy wiedzy historycznej z fikcją literacką oraz tendencjami moralizatorskimi, politycznymi lub panegirycznymi

|                     |  |
|---------------------|--|
| <b>Poniedziałek</b> |  |
| <b>Wtorek</b>       |  |
| <b>Środa</b>        |  |
| <b>Czwartek</b>     |  |
| <b>Piątek</b>       |  |
| <b>Sobota</b>       |  |
| <b>Niedziela</b>    |  |

- **Co myśli o współczesnych sobie ludziach?**
- **Co zazwyczaj robi wieczorami? Dlaczego?**
- **W jaki sposób mówi o darach przekazywanych przez Niemców z NRD i Amerykanów?**
- **O jakich narodach przypomina, gdy u nas trwał stan wojenny?**
- **Do czego nawołuje kronikarz swoich rodaków?**
- **W jaki sposób człowiek może być wolny w zniewolonym kraju?**
- **Czego jest metaforą „Miasto” z utworu Herberta?**
- **Podaj, jak najwięcej określeń miasta opisywanego przez Herberta**

➤ **Określ nastrój utworu?**

- ☐ Radosny, spokojny
- ☐ Uroczysty, podniosły
- ☐ Ponury, straszny

➤ **Czego według podmiotu lirycznego nie jest nam w stanie nikt odebrać?**

- ☐ Marzeń, snów, pragnień
- ☐ Ojczyzny
- ☐ Domu rodzinnego

➤ **Utwór jest przykładem ezopowego języka**

- ☐ Języka stylizowanego na mitologię
- ☐ napisany w ten sposób, aby zmylić cenzurę
- ☐ stylizowany na mowę biblijną

➤ **W jaki sposób prowadzona jest relacja?**

- ☐ Nacechowany pozytywnie
- ☐ Obiektywny
- ☐ subiektywny

| OKREŚL CZY PODANE ZDANIA SĄ PRAWDZIWE CZY FAŁSZWE                                                                                                                                                                                                    | PRAWDA | FAŁSZ |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|
| „Raport z oblężonego Miasta” jest poetyckim zapisem rozterek polskiego patrioty, który przeżywa bardzo mocno dramat klęsk swojej ojczyzny, ale czuje się bezradny wobec potężnych przeciwników, wyroków historii, dezorientacji i zmęczenia rodaków. | PRAWDA | FAŁSZ |
| Poeta ucieka od powiązania sytuacji lirycznej tylko z losami Polski. Píše o obrońcach Dalajlamy, Kurdach, afgańskich góralach, przyznając ze smutkiem i spokojem, że „ci których dotknęło nieszczęście są zawsze samotni”.                           | PRAWDA | FAŁSZ |
| Bohater zdaje sobie sprawę, że nie można odeprzeć wrogów w dającej się przewidzieć przyszłości i że być może zdobędą miasto.                                                                                                                         | PRAWDA | FAŁSZ |
| W utworze jest wiele aluzji do dawniejszej i nie tak odległej historii.                                                                                                                                                                              | PRAWDA | FAŁSZ |
| Warstwę artystyczną wiersza tworzą głównie epitety, metafory i zapytania retoryczne.                                                                                                                                                                 | PRAWDA | FAŁSZ |
| Herbert pisze tu o <b>niezłomności i waleczności</b> naszego państwa, które wielokrotnie udowodniło, że zasługuje na niepodległość i nie pozwoli sobie jej odebrać nawet dużo silniejszemu najeźdźcy.                                                | PRAWDA | FAŁSZ |
| Utwór pozbawiony jest znaków interpunkcyjnych i środków stylistycznych                                                                                                                                                                               | PRAWDA | FAŁSZ |

## ► UZUPEŁNIJ LUKI

- WIERSZ POWSTAŁ W CZASEI STANU [ ] I JEST APELEM O ZACHOWANIE [ ] POSTAWY W OKRESIE, W KTÓYM ETYKA I MORALNOŚĆ [ ] ZOSTAŁY WYSTAWIONE NA PRÓBĘ. PRZYMIOTNIK „OBŁĘŻONY” NALEŻY ODNOSIĆ DO SYTUACJI, JAKA ZAPANOWAŁA W POLSCE W LATACH 1981 – 1984 ([ ]; MIAŁO WTEDY MIEJSCE PRZERWANIE ŻYCIA KULTURALNEGO, INTERNOWANIE WIELU PISARZY I ARTYSTÓW, ZAWIESZENIE DZIAŁALNOŚCI WSZYSTKICH ZWIĄZKÓW TWÓRCZYCH, [ ] REDAKCJI PISM LITERACKICH. PODMIOT LIRYCZNY JAWI SIĘ W „RAPORCIE Z OBŁĘŻONEGO MIASTA” JAKO KRONIKARZ USIŁUJĄCY OPISAĆ SYTUACJĘ [ ] MIASTA. STARA SIĘ BYĆ CHŁODNY I OBIEKTYWNY, ALE WŁAŚNIE TAKA POSTAWA SPRZYJA UJAWNENIU STRASZLIWEJ IRONII [ ] MECHANIZMÓW POLITYCZNYCH I ZJAWISK SPOŁĘCZNYCH. HERBERT OPISUJE WAHANIA „OBŁĘŻONYCH” (WALCZYĆ DO KOŃCA CZY PÓJŚĆ NA UGODĘ), ICH CIERPIENIA (INTERNOWANIE, STRATA BLISKICH, UPOKORZENIE), BUNT PRZECIWKO INGERENCJOM [ ] W SPRAWY POLSKIE. ODSŁANIA TEŻ KULISY HISTORYCZNYCH WYDARZEŃ, PISZE O OJCACH „SPRZYMIERZEŃCÓW ZA MORZEM”, ALIANTACH, KTÓZY ZDRADZILI OBROŃCÓW MIASTA JUŻ W CZASIE „DRUGIEJ APOKALIPSY” (II WOJNY ŚWIATOWEJ). WALKA OBŁĘŻONYCH MOŻE ZAKOŃCZYĆ SIĘ KLĘSKĄ I [ ] POZOSTANIE IM WTEDY GODNOŚĆ, TOŻSAMOŚĆ NARODOWA I HONOR, KTÓRE NALEŻY ZACHOWAĆ, NAWET WOBEC PRZEMOCY I [ ]